

Будівничі національної справи

За роки незалежної України архівістами, краєзнавцями, істориками оприлюднено багато джерел про події національної революції у 1917-1921 роках на Херсонщині.

Робочою групою працівників державного архіву нашої області протягом трьох років здійснено масштабне дослідження архівних фондів часів Української Народної Республіки та Української держави.

Сумна і трагічна доля херсонських борців за незалежність України у часи радянського терору. За участь в «українських націоналістичних, шовіністичних організаціях» заарештовані і розстріляні у 1937 році М.Ф.Чернявський, О.Сніговий, С.Шульгін, І.М.Челюк. У 1932 році на початку Голодомору помер А.Грабенко, що проходив як свідок разом із М.Ф.Чернявським у сфабрикованій ДПУ справі Спільки визволення України (СВУ) у 1929 році. Змушений залишити у 1921 році Україну В.Кедровський, який помер у 1970 році на чужині, в США.

(ДАХО «З історії державотворення на Херсонщині. 1917-1921»).

Серед героїв України, що на Херсонщині розбудовували національну справу був Іван Микитович Челюк, 1878 р.н. Останнє місце роботи Херсонторг-бухгалтер-ревізор. Ще у дореволюційний час він цікавився українським рухом, який до 1914 року був прогресивним. Відстоював права української мови в школі, пресі та побуті.

Після лютневої революції Челюк став ініціатором організації товариства «Українська Хата», а пізніше брав участь у створенні та входив до складу керівного ядра кооперативних і культурних організацій.

У 1921-1922 роках брав участь в організації автокефальної церкви.

З осені 1921 року до кінця 1922 року служив у Червоній Армія - лікарем.

У 1923-1924 роках товариство «Українська книгарня», до складу правління якої входив І.Челюк, реорганізовано і об'єднано з кооперативом імені М.Левицького, який на той час очолював Сніговий Феоктист Андрійович. (ДАХО

Ф.р-4033, оп.3, спр.959, арк. 28)

За своє коротке життя І.Челюк встиг зробити дуже багато: створював потужні українські кооперативи (споживче товариство «Україна», кредитне товариство імені Миколи Левицького), видавав книжки, розвивав просвітницьку справу, всіма силами намагався підтримати українську національну культуру на теренах Херсонщини. Його життя, як і життя багатьох лицарів України, обірвалося у кривавому 1937 році...

І.М.Челюк вважав, що тільки активно суспільно корисною працею ми зможемо подолати всі труднощі. Він писав, звертаючись не лише до свого покоління, але й до нас, сьогодиншніх: «Українці! До всіх, у кого це слово викликає якесь почуття, звертаємося. Скиньте з себе млявість, беріться активно до будівництва нашого вільного національного життя». (ДАХО Ф.р-4033, оп.3, спр.959, арк.6)

Минуло чимало років, поки ми знову повернулися до незалежності нашої держави, до визнання державної мови. І вже 20 років будемо незалежною державою. За цей час багато жителів нашого району відзначено державними нагородами, іменними годинниками «Від Президента України», почес-

ними грамотами, за вагомий внесок у розбудову суверенної України.

Схиляючи голову перед пам'яттю відомих і невідомих земляків, всіх, хто творив історію української державності на Херсонщині, приєднуємося до слів В.Кедровського, який у своїй книзі спогадів «Обриси минулого» справедливо зазначив, що то був «рух не безґрунтовних романтиків, але впертих працівників на ниві культурно-національного розвитку свого народу - рух, який став підставою могутнього українського національно-державного відродження».

**Начальник архівного
відділу районної державної
адміністрації
О.В.ТРУБАЧ**

